УДК 327.8:796.071

ФЕХТУВАННЯ – ОЛІМПІЙСЬКИЙ ВИД СПОРТУ

Камчатна Марина
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)

Науковий керівник: **Сотник Ж. Г.**
кандидат наук з фізичного виховання, доцент,
доцент кафедри фізичної культури і спорту,
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)

Анотація. *Фехтування є одним із найдавніших видів спорту, який поєднує в собі мистецтво володіння зброєю, високу швидкість реакції, а також стратегічне мислення. Ставши олімпійським видом спорту з перших Ігор сучасності у 1896 році, фехтування залишається популярним і престижним, демонструє в собі поєднання традицій та інновацій. Важливість вивчення цього виду спорту пояснюється не лише його історичною цінністю, а й значенням для розвитку фізичних і психологічних навичок спортсменів. Аналіз сучасного стану фехтування і його перспективи у нашій країні є актуальним питанням як для спортивних організацій, так і для молодого покоління, яке цікавиться цим видом спорту.*

Ключові слова: *фехтування, олімпійський спорт, історія розвитку.*

Фехтування − це один із найдавніших і найвитонченіших видів спорту, який поєднує у собі силу, спритність, швидкість мислення та естетику рухів. Протягом багатьох століть мистецтво володіння холодною зброєю трансформувалося з бойової техніки у високотехнічний і динамічний вид спорту, що увійшов до програми перших сучасних Олімпійських ігор у 1896 році. Сьогодні фехтування є невід'ємною частиною міжнародного олімпійського руху, а його популярність зростає з кожним роком [2; 5].

Мета дослідження − проаналізувати розвиток фехтування як олімпійського виду спорту, розглянути його перспективи та досягнення українських спортсменів фехтувальників.

Завдання дослідження:

1. Дослідити роль фехтування на Олімпійських іграх.

2. Розглянути досягнення українських фехтувальників на міжнародному рівні.

3. Визначити основні аспекти підготовки спортсменів та перспектива розвитку фехтування в Україні.

Перші Олімпійські ігри під егідою МОК відбулися в 1896 році в Афінах, у них взяв участь 241 спортсмен із 14 країн, які змагалися в 43 дисциплінах із 9 видів спорту, куди входило фехтування. Після Олімпійських ігор 1896 в Афінах, фехтування надалі включали в програму наступних Ігор. Спочатку змагання були виключно чоловічими, жіночі дисципліни з'явилися на Олімпійських іграх 1924 в Парижі. У цьому виді спорту розігруються 12 комплектів нагород [2].

Цікаво, що вже на перших Іграх було чітке розмежування між аматорами та професіоналами, що відповідало принципам П'єра де Кубертена, який відстоював ідею «чистого спорту» для непрофесійних спортсменів [3].

Змагання проводились за системою «кожен з кожним» у підгрупах, переможці виходили до фінального раунду. Суддівство здійснювали офіцери та фахівці з фехтування.

Фехтування стало одним із найбільш важливих елементів програми перших Олімпійських ігор, оскільки воно поєднало в собі естетику, техніку та традицію лицарського духу. Саме це сприяло подальшій популяризації цього виду спорту в усьому світі та ця популярність не згасає по сьогодні.

Із роками кількість жіночих дисциплін поступово збільшилась:

− 1988 р. — жіноча шабля (демонстраційно);

− 1996 р. — жіноча шпага;

− 2004 р. — жіноча шабля офіційно включена до програми Ігор.

У висновку, фехтування стало одним із небагатьох видів спорту, де на початку XXI століття кількість чоловічих і жіночих змагань було практично зрівняно!

На сьогодні у програмі Олімпійських ігор включені індивідуальні та командні змагання з трьох видів зброї:

− Рапіра;

− Шпага;

− Шабля – як серед чоловіків, так і серед жінок [4].

З кожною Олімпіадою зростає технічний рівень спортсменів, а також конкуренція між країнами. Якщо у першій половині XX століття домінували Франція та Італія, то згодом до лідерів долучились Угорщина, Корея, Румунія, США, Китай та Україна.

Регулярно вводяться інновації у підготовці спортсменів фехтувальників, розвивається електроніка, зростає кількість молодіжних шкіл, а також розвивається спортивна наука, що зробило фехтування

високоінтелектуальним, динамічним і стратегічно складним видом спорту не тільки на Олімпіадах серед дорослих спортсменів, але і для кадетів, юніорів та дітей.

Міжнародна федерація фехтування (Fédération Internationale d'Escrime — FIE) є ключовою ланкою та керівним органом, що визначає розвиток, стандартизацію та популяризацію фехтування у світі. Її діяльність охоплює організацію міжнародних змагань, розробку єдиних правил, розвиток тренерської та суддівської освіти, а також підтримку національних федерацій фехтування.

У країнах, де функціонує та розвивається фехтування є національні федерації. Зокрема в Україні – це Національна федерація фехтування України, яка була заснована у 1991 році, федерація займається розповсюдженням фехтування, як виду спорту серед молоді, залученням до занять широких кіл населення, організацією змагань Всеукраїнського рівня, відбором кращих спортсменів для представлення України на Європейських та Всесвітніх змаганнях, діє згідно нормам та правилам Міжнародної федерації фехтування. Хочеться виділити, що останні роки значно помітний розвиток організації змагань, залучення спонсорів, підвищився рівень діяльності суддівської колегії, помітний розвиток шкіл фехтування у всій країні, не дивлячись на всі труднощі, викликані війною, фехтування в Україні – незламне та народжує нові імена на світовій арені.

Метою організації федерації фехтування було:

− Упорядкування технічних правил змагань;

− Проведення міжнародних турнірів;

− Уніфікація вимог до екіпірування;

− Забезпечення справедливого та об'єктивного суддівства.

− Уніфікація правил та розвиток технічного обладнання [4].

Фехтування в Україні бере свій початок з козацької епохи та невпинно розвивається, як прогресуючий вид спорту по сьогодні. За роки незалежної України багато фехтувальників записали своє ім'я у світову історію фехтування та досі на високому рівні доводять свою першість. По всій країні діють провідні школи фехтування, які виховують підростаючих фехтувальників та працюють зі професіоналами. Постійні підвищення кваліфікації, участь та нагороди у провідних змаганнях дають можливість фехтуванню в Україні процвітати.

Після здобуття незалежності у 1991 році Україна почала формувати власну національну систему фехтування, що включає:

− створення Федерації фехтування України (НФФУ);

− розвиток дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ);

− відкриття відділень фехтування у вищих навчальних закладах фізичного виховання;

− вихід українських спортсменів на міжнародну арену як окремої національної збірної.

На міжнародній арені Україну прославили такі імена, як:

Яна Шемякіна — олімпійська чемпіонка 2012 року (шпага);

Ольга Харлан, Ольга Жовнір, Олена Хомрова, Галина Пундик − олімпійські чемпіонки 2008 року (шабля, командне золото). Зокрема Ольга Харлан є багаторазовою чемпіонкою світу, олімпійська чемпіонка в командних та особистих першостях.

Аліна Комащук, Олена Кравацька, Олена Вороніна та Ольга Харлан – срібні призери олімпійських ігор 2016 року у командній жіночій шаблі.

Олена Кривицька, Ксенія Пантелєєва, Анастасія Івченко − призерки Олімпійських ігор 2020 року у командній шпазі.

Ольга Харлан, Аліна Комащук, Олена Кравацька, Юлія Бокастова – олімпійські чемпіонки Парижу 2024 у командній жіночій шаблі.

Це одні зі спортсменів, які стали символами української фехтувальної школи, продемонстрували високий рівень підготовки, силу духу та майстерність, а також популяризують фехтування серед молоді.

Їхні успіхи — це не лише особисті досягнення, а й результат злагодженої роботи тренерів, спортивних шкіл, національної федерації та всієї спортивної спільноти України.

На сьогодні в Україні активно функціонує мережа фехтувальних шкіл, секцій та клубів у багатьох містах: Київ, Львів, Одеса, Миколаїв, Харків, Дніпро, Чернівці, Рівне, Вишневе, Олександрія, Нетішин. Важливу роль відіграють фахові тренери, а також спортивні науковці, які впроваджують сучасні методики підготовки спортсменів, активно співпрацюють з міжнародними організаціями, регулярно підвищують рівень своєї кваліфікації.

Попри виклики, пов’язані з війною та економічними труднощами, українське фехтування зберігає динаміку свого розвитку, а молоді спортсмени стабільно входять до складу національних команд та виборюють нагороди на міжнародних та європейських турнірах, що дозволяє українському прапору підійматись на п’єдесталах та нагадувати світові про те, що українці – незламні та досі виборюють свою незалежність.

Фехтування в Україні сьогодні є одним із найбільш стабільно розвинених і результативних видів спорту на світовому рівні. Завдяки багаторічній традиції, високопрофесійним тренерам, мережі дитячо-юнацьких спортивних шкіл та міжнародним досягненням українських спортсменів, цей вид спорту посідає вагоме місце в національній спортивній системі та стрімко розвивається.

Разом з тим, українське фехтування стикається і з певними труднощами, зокрема:

− недостатнє фінансування спортивної інфраструктури;

− технічне забезпечення секцій не завжди відповідає світовим стандартам;

− військова агресія Росії, яка створює додаткові проблеми для тренувального процесу, евакуації спортсменів, знищені зали для занять через обстріли, проведення змагань.

Однак, попри всі обставини, українські спортсмени продовжують показувати неймовірну стійкість, силу волі та мотивацію до розвитку, часто перемагаючи навіть у складніших умовах, ніж їхні конкуренти, в умовах емоційного тиску, напруження та регулярних повітряних тривог.

Майбутнє українського фехтування має позитивну динаміку за умови подальшої підтримки з боку держави та суспільства. Основні перспективні напрями:

− Інтеграція нових технологій;

− Міжнародна співпраця та участь у грантових програмах;

− Підтримка молодих тренерів та спортсменів;

− Популяризація фехтування через медіа, школи та показові виступи;

− Залучення фехтування до програм патріотичного виховання та національної ідентичності.

Також активну роль у розвитку фехтування відіграє Національний олімпійський комітет України, Федерація фехтування України, місцеві органи влади та громадські ініціативи, які підтримують спортивну молодь навіть у кризових умовах та сприяють їх розвитку не дивлячись на складні умови.

Будучи тренером-викладачем відділення фехтування КДЮСШ УСО філії «ВП ХАЕС» в місті Нетішин вважаю, що підготовка фехтувальників − багаторівнева система, яка включає в себе:

− Фізичну підготовку (розвиток сили та витривалості, швидкості реакції, координації рухів та гнучкості).

− Технічну підготовку (оволодіння базовими прийомами, робота ніг, вивчення стилів зброї).

− Психологічну підготовку − є особливо актуальною в умовах війни, долання внутрішніх переживань та концентрація уваги протягом поєдинків.

− Тактико-аналітичну роботу (аналіз поєдинків, розбір помилок).

− Медико-біологічні забезпечення (раціональне харчування, відновлення, профілактики травм, регулярні медогляди та допінг контроль).

Фехтування має не лише спортивну, але й культурну та історичну цінність. Цей вид олімпійського спорту розвивався як мистецтво володіння холодною зброєю, а його правила та техніка вдосконалювалися протягом століть. Це не просто про спорт, це про характер, розвиток фізичних та психологічних якостей, про незламність та жагу до перемоги.

ЛІТЕРАТУРА

1.Аматорство і професіоналізм в спорті. URL : https://naurok.com.ua/amatorstvo-i-profesionalizm-v-sporti-271544.html (дата доступу 30.04.2025). **2.** Булатова М. М. Фехтування. Енциклопедія в запитаннях і відповідях. К.: Олімпійська література. 2017. 576 с. **3.** Дзюба І. Олімпійські ігри. Енциклопедія Сучасної України. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. 2016. URL: https://esu.com.ua/article-76528, вільний. (дата доступу 30.04.2025). **4.** Tout savoir sur l'escrime aux Jeux Olympiques. Sortir à Paris. 2024. URL: https://www.sortiraparis.com/uk/novini/parizh-2024-olimpiiski-ihri/articles/290241-olimpijs-ki-ta-paralimpijs-ki-igri-2024-programa-zahodiv-istoria-vse-so-potribno-znati-pro-fehtuvanna (дата доступу 30.04.2025). **5.** Fédération Internationale d'Escrime. Історія FIE. Офіційний сайт FIE. URL: https://fie.org/fie/history (дата доступу 30.04.2025).